

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 691/2016-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného euroadvokátom JUDr. Lubomírom Müllerom, Advokátska kancelária, Symfonická 9, Praha, Česká republika, vo veci návrhu na vyslovenie nesúladu § 24 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov s čl. 1 Listiny základných práv a slobôd a vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a 3 Listiny základných práv a slobôd a porušenia čl. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 8 Sd 88/2013-15 z 21. októbra 2014 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 So 195/2014-27 z 25. mája 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] odmieta.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. augusta 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci návrhu na

vyslovenie nesúladu § 24 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 87/1991 Zb.“) s čl. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a 3 listiny a porušenia čl. 1 listiny rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 Sd 88/2013-15 z 21. októbra 2014 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 9 So 195/2014-27 z 25. mája 2016 (ďalej aj „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ požiadal 21. januára 2013 o prepočet starobného dôchodku s tým, aby bol vykonaný zápočet dôb podľa ustanovenia § 24 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb. Sociálna poisťovňa sťažovateľovu žiadosť zamietla rozhodnutím č. 410 820 1270 0 zo 7. februára 2013 s tým, že zápočet je možné vykonať iba v prípade vylúčenia z vysokej školy, nie zo strednej.

2.1 Proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne podal sťažovateľ žalobu, na základe ktorej krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ odvolanie. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom potvrdil napadnutý rozsudok krajského súdu.

3. Sťažovateľ v úvode svojej sťažnosti uviedol, že *«úmyslem zákonodárce podle § 18 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., v platném znění, bylo, aby byli rehabilitováni „žáci a studenti vyloučení ze štúdia na školách poskytujících střední nebo vyšší vzdělání a na vysokých školách, pokud se tak stalo v důsledku politické perzekuce nebo postupu porušujícího obecné uznávaná lidská práva a svobody“.* Proč však má být kompenzace zápočtem podle § 24 odst. 5 tohoto zákona provedená jen u studentů vysokých škol, zákonodárce nijak neobjasnil. Současný stav tedy vyvolává nedůvodnou nerovnost mezi studenty vyloučenými z vysoké školy a studenty vyloučenými z téhož důvodu ze střední školy, což je porušením čl. 1 Listiny.».

3.1 Podľa sťažovateľa „nápravu, resp. ochranu v této věci může poskytnout soud, což však neučinil ani Krajský soud Bratislava, ani Nejvyšší soud SR, takže došlo k porušení čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 46 odst. 1 Ústavy. A navíc byl stěžovatel zbaven práva na odškodnění formou zápočtu let, takže došlo k porušení čl. 36 odst. 3 a čl. 46 odst. 3 Ústavy.“.

4. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol, že:

«I. Ustanovení § 24 odst. 5 zákona č. 87/1991 Sb., v platném znění, je v nesouladu s čl. 1 Listiny, pokud umožňuje zápočet let pouze studentům vyloučeným z vysokých škol.

II. Z ustanovení § 24 odst. 5 zákona č. 87/1991 Sb., v platném znění, se vypouštějí slova „vysokých“ a „vysokoškolských“»,

a následne aby ústavný súd konštatoval, že:

„I. Rozsudkem Krajského soudu Bratislava ze dne 21. 10. 2014 č.j. 8Sd/88/2013-15 a Nejvyššího soudu SR ze dne 25. 5. 2016 č.j. 9So/195/2014-27 bylo porušeno stěžovatelovo právo na rovnost podle čl. 1 Listiny, právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 46 odst. 1 Ústavy a právo na odškodnění podle čl. 36 odst. 3 Listiny a čl. 46 odst. 3 Ústavy.

II. Rozsudky Krajského soudu Bratislava ze dne 21. 10. 2014 č.j. 8Sd/88/2013-15 a Nejvyššího soudu SR ze dne 25. 5. 2016 č.j. 9So/195/2014-27 se zrušují.

III. Stěžovateli se přiznává právo na zadostiučinění ve výši 1.000,- Euro, které je Nejvyšší soud SR povinen vyplatit stěžovateli... do dvou měsíců od doručení tohoto nálezu.

IV. Stěžovateli se podle advokátního tarifu přiznávají náklady právního zastupování, které je Nejvyšší soud SR povinen vyplatit na účet právního zástupce stěžovatele... do dvou měsíců od doručení tohoto nálezu.“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

K návrhu na vyslovenie nesúladu § 24 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb. s čl. 1 listiny

6. Podľa čl. 130 ods. 1 ústavy ústavný súd začne konanie, ak podá návrh
- a) najmenej pätina poslancov Národnej rady Slovenskej republiky,
 - b) prezident Slovenskej republiky,
 - c) vláda Slovenskej republiky,
 - d) súd,
 - e) generálny prokurátor,
 - f) predseda Súdnej rady Slovenskej republiky vo veciach súladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 týkajúcich sa výkonu súdnictva,
 - g) verejný ochranca práv vo veciach súladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom,

h) Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky v prípade ustanovenom v čl. 126 ods. 2,

i) každý, o ktorého práve sa má konať v prípadoch ustanovených v čl. 127 a 127a,

j) každý, kto namieta kontrolnú pôsobnosť Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky v prípade ustanovenom v čl. 126 ods. 2.

Podľa § 18 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd začne konanie, ak návrh podá

a) najmenej pätina poslancov Národnej rady Slovenskej republiky,

b) prezident Slovenskej republiky,

c) vláda Slovenskej republiky,

d) súd, v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou,

e) generálny prokurátor Slovenskej republiky,

f) predseda Súdnej rady Slovenskej republiky vo veciach súladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy týkajúcich sa výkonu súdnictva,

g) verejný ochranca práv vo veciach súladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom,

h) každý, o ktorého práve sa má konať v prípadoch ustanovených v čl. 127 a čl. 127a ústavy.

Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až g) dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, môžu podať Ústavnému súdu návrh na začatie konania.

6.1 V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že pokiaľ sa sťažovateľ domáha v rámci petitu sťažnosti podanej v súlade s čl. 127 ústavy (pre namietané porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom) aj vyslovenia nesúladu § 24 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb. s čl. 1

listiny, nemožno na základe tohto návrhu začať konanie o súlade právnych predpisov, pretože sťažovateľ ako fyzická osoba nepatrí do okruhu osôb oprávnených na podanie takého návrhu podľa čl. 130 ods. 1 ústavy a § 18 ods. 1 písm. a) až g) zákona o ústavnom súde (rovnaké závery porov. aj v I. ÚS 414/2010, IV. ÚS 11/04, IV. ÚS 199/07). Rovnako ústavný súd nie je oprávnený v rámci konania o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb rozhodovať o súlade právnych predpisov [porov. čl. 127 ústavy a § 49 a nasl. zákona o ústavnom súde, resp. čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy a § 37 a nasl. zákona o ústavnom súde].

6.2 Na základe predložených konklúzií ústavný súd odmietol sťažnosť v časti smerujúcej k vysloveniu nesúladu § 24 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb. s čl. 1 listiny ako návrh podaný zjavne neoprávnenou osobou v spojení s nedostatkom právomoci senátu ústavného súdu na prerokovanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov.

6.3 Ako obiter dictum ústavný súd dopĺňa, že v rámci ústavného poriadku Slovenskej republiky platí prezumpcia ústavnosti všeobecne záväzných právnych predpisov, čo platí aj pre § 24 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb. V konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy vychádza ústavný súd z prezumpcie ústavnosti zákonov a podzákonných právnych predpisov (porov. III. ÚS 262/04). Otázka súladu sťažovateľom označených právnych noriem v rámci zákona č. 87/1991 Zb. s ústavou by mohla byť predmetom konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy iba v prípade kvalifikovaného návrhu podaného aktívne legitimovaným subjektom.

K namietanému porušeniu ústavných práv napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu

7. Bez potreby uvádzania bližších doktrinálnych záverov k označeným ústavným právam sťažovateľa je potrebné konštatovať, že sťažnosť nespĺňa zákonom o ústavnom súde predpísané náležitosti.

7.1 Podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súdu podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva,

prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. Návrh musí podpísať navrhovateľ (navrhovatelia) alebo jeho (ich) zástupca.

7.1 V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že ústavný súd z obsahu sťažnosti nezistil, ktoré konkrétne právne závery všeobecných súdov sťažovateľ napáda. Sťažovateľ necituje ani neparafrázuje právne závery všeobecných súdov z napadnutých rozsudkov (tzn. sťažnosť nedáva jasnú odpoveď na otázku, akej veci sa týka; požiadavka vyplývajúca z § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde) a neuvádza odôvodnenie a argumentáciu, z akého dôvodu považuje závery všeobecných súdov (ktoré však sťažovateľ neuvádza – neparafrázuje či necituje) za rozporné s označenými ústavnými právami (tzn. sťažnosť neobsahuje odôvodnenie návrhu; požiadavka vyplývajúca z § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

7.2 Vzhľadom na predmet sťažnosti (namietané porušenie v petite označených ústavných práv v petite označenými napadnutými rozsudkami všeobecných súdov) nedovoľuje jej obsah (t. j. absencia odôvodnenia a argumentácie) ústavnému súdu posúdiť podstatnú podmienku potenciálneho prijatia sťažnosti v časti namietaného porušenia označených ústavných práv napadnutými rozsudkami všeobecných súdov na ďalšie konanie, a preto ústavný súd odmietol sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

8. Nota bene ústavný súd uvádza, že aj v prípade potenciálneho splnenia zákonných náležitostí sťažnosti v zmysle zákona o ústavnom súde by ústavný súd musel sťažnosť v časti namietaného porušenia označených ústavných práv napadnutými rozsudkami všeobecných súdov odmietnuť, a to z dôvodov, že:

(i) proti napadnutému rozsudku krajského súdu bolo prípustné odvolanie, o ktorom mal právomoc rozhodnúť (a aj rozhodol) najvyšší súd, preto sťažnosť proti napadnutému rozsudku krajského súdu nie je podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde prípustná;

(ii) sťažovateľ v odvolaní proti napadnutému rozsudku krajského súdu argumentoval, že krajský súd sa žiadnym spôsobom nezaoberal právnou argumentáciou navrhovateľa smerujúcou k tomu, aby krajský súd vyložil ustanovenie § 24 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb.

tak, že sa vzťahuje aj na stredné školy, alternatívne, aby konanie prerušil a vec predložil ústavnému súdu s návrhom, aby nálezom vyslovil, že z ustanovenia § 24 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb. sa vypúšťajú slová „vysokých“ a „vysokoškolských“, a to z dôvodu porušenia základného práva na rovnosť podľa čl. 1 listiny. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku uviedol, že:

„Z dávkového spisu odporkyne a v ňom založených potvrdení vyplýva, že navrhovateľ bol v oblasti správnych vzťahov rehabilitovaný a bola mu daná možnosť ukončiť štúdium na strednej lesníckej škole formou externého štúdia.

Odstránenie niektorých krívd v oblasti pracovnoprávných vzťahov a vzťahov sociálneho zabezpečenia upravuje zákon o MSR vo svojej štvrtej časti v ustanoveniach § 21 až § 30.

Podľa § 24 ods. 5 zákona o MSR za účelom zmiernenia krívd spôsobených vylúčením zo štúdia študentov vysokých škôl sa doba ich vysokoškolského štúdia hodnotí na účely dôchodkového zabezpečenia tak, že sa rok štúdia včítane rokov predpísaných pre ukončenie tohto štúdia, ktoré nebolo možné z dôvodov vylúčenia absolvovať, započítava ako dva roky zamestnania.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že úmyslom zákonodarcu v oblasti vzťahov sociálneho zabezpečenia bolo odstránenie krívd len vo vzťahu k študentom vylúčeným zo štúdia na vysokých školách, nie zo štúdia na stredných školách.

Ustanovenie § 24 ods. 5 je jednoznačné a zrozumiteľné. Nemožno ho vzťahovať na študentov stredných škôl ako sa domáhal navrhovateľ. Pri výklade tohto ustanovenia treba v konečnom dôsledku vychádzať aj z úmyslu zákonodarcu, ktorý týmto zákonom mienil upraviť len niektoré krivdy spôsobené študentom ich vylúčením zo štúdia, nie všetky krivdy.

Vzhľadom na uvedené ani odvolací súd nepovažoval za dôvodný návrh navrhovateľa na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. b) O.s.p. a predloženie veci ústavnému súdu. Rozhodnutie odporkyne aj odvolací súd považoval za súladné so zákonom a preto rozsudok krajského súdu podľa § 219 O.s.p. potvrdil ako vecne správny.“

Podľa názoru ústavného súdu sú závery najvyššieho súdu ústavne aprobovateľné a nie je v nich prezentované nič ústavne neudržateľné. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu nie je možné považovať za arbitrárny a ani po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie by

nebolo možné ani potenciálne dospieť k záveru o porušení označených ústavných práv napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu. Z toho dôvodu by ústavný súd aj za splnenia zákonom o ústavnom súde predpísaných náležitostí sťažnosti musel sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre zjavnú neopodstatnenosť.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2016